

Deres referanse:

Vår referanse:
22/172597 - 35

Dato:
04.11.2022

Politidirektoratets hørings svar - Høring - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser

Innledning

Politidirektoratet viser til Kommunal- og distriktsdepartementets høringsbrev av 12. september 2022. Høringsfristen var 1. november 2022. Politidirektoratet har fått utsatt frist til fredag 4. november 2022.

Høringen gjelder forslag til endringer i ekomforskriften for å utfylle bestemmelsene i ekomloven §§ 2-8a og 2-8b om ekomtilbydernes plikt til lagring og utlevering av IP-adresser.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt, Politiets IT-enhet (PIT), Kripos og Økokrim.

Politidirektoratet har mottatt innspill fra Møre og Romsdal, Sør-Vest og Innlandet politidistrikt, samt Kripos og Økokrim. Mottatte innspill følger vedlagt dette hørings svaret.

Politidirektoratets innspill til høringen

Politidirektoratet stiller seg i hovedsak positiv til forslagene. Utlevering av informasjon om IP-adresser er et viktig verktøy i bekjempelsen av alvorlig kriminalitet. Utkastet virker å både sikre en mer effektiv kriminalitetsbekjempelse, samtidig som rettssikkerheten ivaretas. I likhet med Kripos mener vi at forslaget til forskrift – sett i sammenheng med presiseringene i høringsnotatet – utgjør et godt utgangspunkt for avklaringer og den regulering som på de nåværende tidspunkt er nødvendig for god implementering av de vedtatte bestemmelsene om lagring og utlevering i ekomloven §§ 2-8a og 2-8b.

Vi vil i det følgende kommentere enkelte sider ved forslagene.

Politidirektoratet

Standardisering av datautveksling

I punkt 4 fjerde avsnitt skriver Kommunal- og distriktsdepartementet at "det legges opp til å utvikle to alternative overføringsmåter med utgangspunkt i Digitaliseringsdirektoratet sine nasjonale fellesløsninger; Maskinporten og ID-porten". Referansen til løsningene gjentas i punkt 7 tredje og fjerde avsnitt.

Politidirektoratet er enige med Kripos i at man bør unngå å stille krav om bruk av navngitte tekniske løsninger. Som Kripos peker på i sitt høringsinnspill, bør det heller benyttes teknologinøytrale betegnelser på disse løsningene.

Responstid og tilgjengelighet

Under punkt 5.2 *Utlevering* uttaler departementet følgende:

Selv om den klare hovedvekten av anmodninger vil sendes og besvares på dagtid, vil det kunne være situasjoner der politiet vil ha behov for opplysninger raskt uavhengig av tidspunkt på døgnet. Dette kan for eksempel være tilfelle i situasjoner som gjelder fare for liv og helse eller andre akutte saker. I slike situasjoner vil kravet til at opplysningene skal utleveres uten ugrunnet opphold innebære at det må etableres løsninger som sikrer at anmodningene kan håndteres raskere, herunder utenom normal kontortid. [vår utheving]

Det samme følger av høringsnotatets punkt 9 *Til § 7-6 Krav i forbindelse med lagring og utlevering av IP-adresser mv* i merknad til § 7-6 annet ledd.

Selv om hoveddelen av politiets anmodninger i praksis vil bli fremmet på dagtid, er det som Kripos påpeker i sitt høringsinnspill ikke holdepunkter i regelverk eller i forarbeidene for at tilbyders plikter utenfor dagtid begrenses til nødrett og akutte situasjoner. Etterforskning av alvorlig kriminalitet tilsier ofte et behov for rask respons hos tilbyderne. Det er viktig at departementet i særmerknader og forskriftsteksten ikke sår tvil i hvilke forpliktelser som ligger til tilbyder etter ekomloven. Det er derfor, som Kripos påpeker, sentralt at det fremgår tydelig at kravene gjelder ut over dagtid og ukedager, og uavhengig av om noen har vurdert anmodningen som akutt eller knyttet til fare for liv og helse. Det sentrale må være at politiet får tilgang til opplysningene når politiet trenger dem. Hvilket tidspunkt behovet for utlevering realiserer seg på, er det politiet/påtalemyndigheten som må vurdere, og herunder ta ansvaret for. Politidirektoratet støtter dette synspunktet.

Utlevering fra tilbyder

I utkastet til § 7-6 tredje ledd fremgår det at tilbyder "skal utlevere all tilgjengelig abonnementsinformasjon knyttet til identifiserte abonnenter i forbindelse med anmodningen". I neste punktum står det samtidig at tilbyder ikke skal utlevere opplysninger "om abonnement og abonnentens utstyr etter bestemmelsen her".

Under høringens punkt 9 *Merknader til utkast til bestemmelser* nevnes tvilling-SIM, MAC-adresse, IMEI- og IMSI- nummer som eksempler på informasjon som ikke skal utleveres. Disse følger ifølge merknadene kun eksisterende utleveringsgrunnlag, eksempelvis ekomloven § 2-9 fjerde ledd jf. tredje ledd.

Kripos påpeker i sitt innspill at det synes å være en viss motstrid mellom formuleringen "skal utlevere all tilgjengelig abonnementsinformasjon" i § 7-6 tredje ledd andre punktum og "skal ikke utlevere opplysninger om abonnement" i tredje punktum. Politidirektoratet er enige i at

denne formuleringen er egnet til å skape misforståelser rundt hvilken informasjon politiet kan kreve utlevert, og ber departementet vurdere å endre ordlyden.

Videre mener Politidirektoratet at det bør tydeliggjøres at plikten til utlevering også omfatter utlevering av opplysninger der det spørres med utgangspunkt i abonnent, slik forutsatt i forarbeidene og høringsnotatet for øvrig. Det kan også konkretiseres ytterligere hva innholdet i tilbyders utleveringsplikt er. Møre og Romsdal politidistrikt nevner som eksempler tidsperioden IP-adressen har vært tildelt abonnenten, og portnummer i tilknytning til NAT-teknologi. Gjennom tildelingstidspunkt vil politiet eksempelvis enkelt kunne avklare om adressen er bruk av andre innen aktuell tidsperiode. Dette vil, som også Kripos peker på, kunne lette etterforskningen og gjøre den mindre inngripende ved at man kan redusere behovet for spørring på andre navn. Politidirektoratet støtter dette.

Årlig rapportering

Politidirektoratet mener at fristen som er satt for innrapportering til Nkom i forslaget § 7-7 er noe kort, med mindre dette blir en tilnærmet automatisert nasjonal utlistering. Som Økokrim peker på i sitt innspill er det viktig at politiet ikke gis en for kort frist, slik at man får sikret tilstrekkelig kvalitet i politiets oversendelse.

Rapporteringsplikten må videre korrespondere med det som er praktisk mulig å legge til rette for i de maskinelle og automatiserte løsningene det nå jobbes med, slik Kripos nevner i sitt innspill.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Politidirektoratet fremhever viktigheten av at kostnadsnivået ikke blir så høyt at det hindrer en effektiv oppgaveløsning. Det er viktig, slik Innlandet politidistrikt påpeker i sitt innspill, at kostnader ikke blir til hinder for gode løsninger, eller gjør at politiet vegrer seg for å fremme anmodninger.

Etter ekomloven § 2-8a tredje ledd skal staten dekke kostnadene for selve uthenting av informasjonen. Det gjenstår imidlertid fortsatt enkelte avklaringer rundt finansiering i justissektoren for de økte utgiftene som vil påløpe.

Med hilsen

Kristine Langkaas
Seksjonssjef

Mathias Muren Lade
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Vedlegg:

Høringsinnspill - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser - Møre og Romsdal politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser - Kripos

Høringsinnspill - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser - Sør-Vest politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser - Innlandet politidistrikt

Høringsinnspill - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser - Økokrim

Kopi:

Justis- og
beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep

0030

Oslo

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vik
0125 Oslo

Møre og Romsdal politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/172597 - 29

18.10.2022

Høring - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser Innspill fra Møre og Romsdal PD

Høringen gjelder forslag til endringer i ekomforskriften som del av implementering av reglene om lagring og utlevering av IP-adresser i ekomloven §§ 2-8a og 2-8b.

Møre og Romsdal politidistrikt mener at forslaget til endringer i ekomforskriften er etterlengtet og nødvendig for at politidistriktet skal kunne ha tilgang til sentrale opplysninger for å oppklare alvorlig kriminalitet. Det er derfor viktig at arbeidet med å implementere bestemmelsene om lagring og utlevering i ekomloven gis prioritet, og at gode løsninger utarbeides.

Møre og Romsdal politidistrikt støtter forslaget til forskrift, men med kommentarer til følgende punkter:

Hva som skal utleveres fra tilbyder

§ 7-6, første ledd; dataintegritet – tilbyders pålegg til å sikre at opplysningene ikke endres gjennom innsamling, logging, lagring og utlevering.

I tillegg til kravet om "å sikre" at opplysningene ikke endres, bes det også om at tilbyder enkelt skal kunne kreves å dokumentere integriteten av behandlingen av opplysningene ved behov. Dette vil særlig være viktig som mulig kontrollfunksjon i det automatiserte løsninger tas i bruk i behandlings- og utleveringsprosessen, slik at faren for at feilaktige og ukontrollerbare opplysninger blir utlevert minimeres. Målet med endringene i forskriften er å la politiet bedre kunne identifisere abonnenter gjennom IP sporing, men slik identifisering gjennom IP sporing må også tåle rettsprosesser uten at opplysningenes integritet faller. I slike rettsprosesser kan også tilbydernes behandling av opplysningene bli åsted for undersøkelse.

Møre og Romsdal politidistrikt

§ 7-6, tredje ledd; hva tilbyder er forpliktet til å utlevere.

Forventningene til tilbyder om innholdet i hva som skal utleveres bør konkretiseres videre. Eksempler på dette kan være tidsperioden IP adressen har vært tildelt abonnenten, og portnummer i tilknytning til NAT-teknologi.

Tilgjengelighet og responstid

§ 7-6, andre ledd; krav til tilbyders responstid i å utlevere opplysninger.

Her bør det legges til grunn at opplysninger ukomplisert skal kunne utleveres ved behov, også utenfor normal dagtid. Å kunne identifisere personer gjennom IP sporing er også en del av beredskapssporet hvor tidsfaktoren ofte har en annen betydning enn i en etterforskning i etterkant av alvorlig kriminalitet. Selv om endringen i forskriften omhandler lengre lagring av opplysninger, så vil også historiske opplysninger kunne bidra til å identifisere personer.

Kostnader ved uthenting

Som det vises til i høringsnotatet så forventes det at antallet anmodninger om informasjon fra politiet vil øke betydelig sammenlignet med i dag, men at automatiserte prosesser vil kunne minimere kostnadene ved uthenting. Finansieringen av kostnadene til en slik økning vil måtte avklares.

Med hilsen

Linn Therese Breivik Erstad
Seksjonsleder Etterforskning FEFE

Tom-Erik Erlandsen
Avsnittsleder DPA

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Mottakere
Politidirektoratet Postboks 2090 Vika 0125 Oslo

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Kripos

Deres referanse:
22/172597

Vår referanse:
22/172597 - 21

Dato:
18.10.2022

Hørings svar - endringer i ekomforskriften - om IP-adresser

Det vises til høring fra Kommunal og distrikstdepartementet av 12. september 2022 og skriv i sakens anledning fra Politidirektoratet av 28. september 2022. Høringen gjelder forslag til endringer i ekomforskriften som del av implementering av reglene om lagring og utlevering av IP-adresser i ekomloven §§ 2-8a og 2-8b.

Som direktoratet er kjent med – og som det også er vist til høringsnotatet - er Kripos delegert en rolle i implementeringen av IP-regelverket. I den anledning har vi tett dialog med Politiets IT-enhet (PIT) vedrørende tilpassing/utvikling av løsninger og systemer. Som del av arbeidet med denne høringen har vi mottatt innspill fra PIT.

Kripos mener forslaget til forskrifter - sammen med de presiseringer som fremgår i høringsnotatet for øvrig – er et godt utgangspunkt for de avklaringer og den regulering som på det nåværende tidspunkt er nødvendig for en god implementering av de vedtatte bestemmelser om lagring og utlevering i ekomloven § 2-8a og 2-8b.

Som del av det pågående implementeringsarbeidet har vi gitt innspill til tidligere utkast, og vesentlige deler av disse er ihensyntatt ved det forslag som nå er på høring. Kripos vil derfor generelt uttrykke sin støtte til hoveddelen av de formuleringer som er valgt i forskriftsforslaget og til omtalen og særmerknadene for øvrig i høringsnotatet. Det er likevel enkelte forhold som foranlediger noen merknader herfra. I det følgende er disse ordnet tematisk.

Standardisering av datautveksling

I kapitel 4 nest siste avsnitt på side tre uttales blant annet; "*Det legges opp til å utvikle to alternative overføringsmåter med utgangspunkt i Digitaliseringsdirektoratet sine nasjonale fellesløsninger; Maskinporten og ID-porten.*" Kripos mener man bør unngå å stille krav om bruk av navngitte tekniske løsninger – som her ved Maskinporten og ID porten – selv om disse er aktuelle løsninger per dags dato. Det sentrale må være at man benytter teknologinøytrale betegnelser på de løsninger som til enhver tid legger til rette for sikker autentisering, autorisasjon og sikker utveksling av data. Den samme referanse til Maskinporten og ID porten fremgår også under kapitel 7.

Kripos

I kapitel 4 siste avsnitt på side tre uttales blant annet at; *"Det legges derfor opp til at de individuelle anmodningene som sendes tilbyder fra politiets sentraliserte løsning skal inneholde informasjon om at anmodningen er en «Ekomloven § 2-8 b-sak» og ikke inneholder detaljer om hva saken gjelder, aktuelt straffebud mv. En slik løsning vil begrense distribusjon av sensitive opplysninger samtidig som at hensynet til at formkrav følges og notoritet rundt dette sikres."* Kripos vil tydelig understreke og støtte at det så klart fremgår at opplysninger om selve saken ikke skal oversendes fra politiet til tilbyder i større utstrekning enn det som er nødvendig for at tilbyder skal kunne besvare anmodningen. Dette betyr at det i de fleste tilfeller være tilstrekkelig at tilbyder – i tillegg til at det er en "2-8b-anmodning" - får opplyst om anmodningen gjelder spørring på IP-adresse (eventuelt portnummer) eller abonnent - samt tilhørende opplysninger om tidspunkt/tidsperiode. Som det fremheves i høringsnotatet vil dette beskytte opplysningenes sensitivitet og med det ivareta både personvern hensyn og hensynet til politiets etterforskning. Videre plasseres ansvaret klart og tydelig hos politiet/påtalemyndigheten for at vilkår for utlevering er vurdert og funnet oppfylt.

Ansvaret for opplysningene

Forslaget til forskrift § 7-6 annet ledd fastslår blant annet at; *"Tilbyder skal sørge for sikker utlevering av opplysningene og så langt mulig benytte de standardiserte løsningene for datautvekslingen."* I særmerknadene til bestemmelsen i kapitel 9, andre avsnitt på side ti, uttales til dette blant annet at; *"Kravet til sikker utlevering omfatter både krav til kryptering av opplysningene ved overføringen til politiet for å ivareta konfidensialitet i denne fasen av datautvekslingen. Videre omfattes også krav til autentisering og autorisasjon av endepunktene for dataoverføringen. Standardene for datautveksling som er utviklet i samarbeide mellom tilbyder- og politisiden skal benyttes så langt mulig."* Etter Kripos' oppfatning understreker og klargjør både forskriftstekst og særmerknad på en god måte hvem som har ansvar for opplysningene på hvilket tidspunkt og derigjennom også hvilke regelverk som til enhver tid skal gjelde for den databehandling som finner sted. Teksten må forstås slik at tilbyder har ansvar for opplysningene og forvaltningen av dem i henhold til deres regelverk så lenge disse er i tilbydernes systemer/infrastruktur eller systemer/infrastruktur som tilbyder disponerer. Ansvaret overtas av politiet når dataene mottas i politiets systemer/infrastruktur eller systemer/infrastruktur som politiet disponerer (for eksempel gjennom avtaler med databehandler). I transportfasen mellom tilbyder og politiet må opplysningene/dataene sikres tilstrekkelig på en standardisert måte. Sentralt er at aktuelle punkter for utveksling av dataene mellom tilbyder og politiet, og herunder ansvaret for dataene og behandlingen, er tilbyder og politiet som sådan, ikke er den enkelte politimann eller den enkelte saksbehandler hos tilbyder.

Tilgjengelighet og responstid

Forslaget til forskrift § 7-6 annet ledd fastslår at tilbyder skal utlevere lagringspliktige opplysninger til politiet "uten ugrunnet opphold". I særmerknadene til bestemmelsen i kapitel 9, siste avsnitt på side ni, uttales blant annet følgende om forståelse av dette; *"Når det gjelder tilgjengelighet forutsettes det at hovedvekten av politiets anmodninger besvares på dagtid. Dersom det er fare for liv eller helse eller saken av andre grunner er akutt, vil dette imidlertid kunne kreve at anmodninger skal besvares raskere, herunder utenom normal kontortid."* Det vil ikke være unaturlig at hoveddelen av politiets anmodninger i praksis vil bli fremmet på dagtid. Samtidig er det ingen holdepunkter i regelverk eller i forarbeider for at den forpliktelse som er pålagt tilbyder etter loven utenfor dagtid kan begrenses til nødrett og akutte situasjoner slik denne særmerknaden trekker i retning av. En slik begrensning vil etter vår vurdering representere en uhjemlet innskrenking av og et brudd på de utleveringsforpliktelsene som tilbyder er pålagt etter loven. Formålet med IP-regelverket er å avhjelpe

politiets behov for helt sentral informasjon for oppklaring av alvorlig kriminalitet. Forarbeidene – herunder Prop. 167L – understreker med all tydelighet behovet, og viser herunder at den aktuelle alvorlige kriminaliteten ikke nødvendigvis finner sted på dagtid i ukedagene. Det sentrale for politiet er at lagringspliktige opplysninger utleveres politiet når politiet trenger dem. Hvilket tidspunkt det behovet realiserer seg på, tilligger det politiet/påtalemyndigheten å vurdere, og herunder ta ansvar for. Det er uklart for Kripos hva man i høringsnotatet mener med en "akutt" grunn. Der er uansett sentralt at verken forskriftstekst eller særmerknader skaper tvil om hvilke forpliktelser som påhviler tilbyderne etter regelverket, herunder hvilke krav som stilles til tilbyders tilgjengelighet og responstid. Det er Kripos vurdering at det må fremgå tydeligere - i tilgjengelige forarbeider - at tilgjengelighet og responstid ut over dagtid og ukedager er et krav, og at slik tilgjengelighet ikke er avhengig av at noen har vurdert anmodningen som akutt eller knyttet til fare for liv og helse.

Det er videre en klar forutsetning og forventning – i forarbeider, i implementeringsmandat fra departementene og i det pågående implementeringsarbeidet – at dagens system så langt som mulig skal legge til rette for standardiserte og automatiserte løsninger. Dette underbygger ytterligere betydningen av løsninger og krav som ikke tar utgangspunkt i at tilgjengelighet og responstid er knyttet opp mot dagtid og ukedager.

Hva som skal utleveres fra tilbyder

Forslaget til forskrift § 7-6 tredje ledd klargjør nærmere hva tilbyder er forpliktet til å utlevere. Sammen med omtalen i særmerknadene i kapittel 9 – avsnitt tre, fire og fem på side ti – fremgår det etter vår vurdering tydelig hva som skal utleveres der det spørres med utgangspunkt i en IP-adresse. Det er herunder bra og viktig at det tydelig fremgår av selve forskriftsteksten at utleveringsforpliktelsen omfatter alle abonnenter som har benyttet en IP adresse i tilfelle hvor NAT-teknologi er benyttet. Det er også bra og viktig at det så tydelig – i særmerknadene avsnitt fire på side ti – klargjøres ved eksempler hva som skal forstås med begrepet "*all tilgjengelig abonnementsinformasjon*". Til opplistingen vil Kripos imidlertid understreke betydningen av at det også presiseres i det videre forskriftsarbeidet at tildelingstidspunkt for abonnement inngår i det som skal utleveres. Gjennom tildelingstidspunkt vil politiet blant annet enkelt kunne avklare om adressen for eksempel er brukt av andre innen aktuell tidsperiode. Dette vil lette etterforskningen og gjøre den mindre inngripende ved at man reduserer behovet for spørring på andre navn.

Forslaget til forskrift § 7-6 tredje ledd siste punktum fastslår at, "*Tilbyder skal ikke utlevere opplysninger om abonnement og abonnentens utstyr etter bestemmelsen her.*". I særmerknadene – avsnitt fem på side ti – er dette nærmere omtalt slik; "*I tredje ledd siste punktum fremgår det at tilbyder ikke skal utleveres informasjon om abonnentens abonnement og utstyr etter denne bestemmelsen. Eksempler på slik informasjon som ikke skal utleveres er eventuell tvilling-SIM, MAC-adresse, IMEI- og IMSI-nummer. Utlevering av slik informasjon skal kun følge eksisterende utleveringsgrunnlag, eksempelvis ekomloven § 2-9 fjerde ledd, jf. tredje ledd.*". Det sentrale ved IP-regelverket er å sette politiet i stand til best mulig å identifisere abonnent. Tilbyders utleveringsforpliktelse for dette formål er tydelig klargjort i bestemmelsens tredje ledd andre punktum omtalt over. Imidlertid synes det – slik forskriftsforslaget nå er formulert – å være en viss motstrid mellom formuleringen "*skal utlevere all tilgjengelig abonnementsinformasjon*" i andre punktum og "*skal ikke utlevere opplysninger om abonnement*" i tredje punktum. For å unngå misforståelser foreslår Kripos at man i tredje punktum tar ut "*abonnement*" og konsentrere seg om å klargjøre at opplysninger om abonnents utstyr ikke skal utleveres etter bestemmelsen.

Til sist vedrørende innholdet i hva som skal utleveres fra tilbyder stiller Kripos spørsmål ved om ikke det i forskriftens tredje ledd bør tydeliggjøres at forpliktelsen også omfatter utlevering av opplysninger der det spørres med utgangspunkt i abonnent. At det også skal utleveres opplysninger om hvilke IP-adresser en gitt abonnent var tildelt på et gitt tidspunkt eller i et gitt tidsrom (og eventuelt om benyttede portnumre i perioden) er klart forutsatt og omtalt i høringsnotatet og i lovforarbeidene forøvrig.

RIPE-database og kontaktperson hos tilbyder

Kripos har i implementeringsarbeidet vært tydelige på at det fra politiets side ønskes en annen løsning enn RIPE-basen – nærmere bestemt en løsning med utgangspunkt i plikt for tilbydere til å registrere sine tildelte IP-adresser i en nasjonalt opprettet og driftet database, tilsvarende NRDB-løsningen for telefonnummer. Basert på vår erfaring, fastholder vi vår tidligere uttalte skepsis i så henseende. Samtidig vil vi fremholde at det er bra og viktig at det i forslaget til forskrift så tydelig fremgår en plikt for tilbyder til å oppdatere informasjonen i valgt felles sentral database og at plikten også omfatter informasjon om tilordning av adresseblokker til annen tilbyder. Videre tiltres og støttes herfra forskriftsfesting innmelding av kontaktpunkt til Nkom for mer effektiv dialog mellom tilbyder og politi.

Årlig rapportering

I utkast til forskrift § 7-7 er det gitt forslag til nærmere presisering av den plikt til rapportering "*...om uthenting av IP-adresser...*" som fremgår av ekomloven § 2-8b tredje ledd. Kripos har – gjennom hele implementeringsarbeidet – fremholdt at det sentrale for politiet er at innholdet i rapporteringsforpliktelsen må korrespondere med det som er praktisk mulig å legge til rette for i de maskinelle og automatiserte løsninger det nå jobbes med. Det betyr at de nødvendige rapporteringsdata må kunne hentes ut av politiets saksbehandlingsløsning, og må basere seg på det som er lagt inn i denne i tilknytning til bruk av løsningen av politiet og tilbyder. Konkret betyr dette at de data det kreves rapportering om i forskriften må kunne hentes ut av saksbehandlingsløsningen basert på bruken av denne.

Kripos mener forslaget til forskrift § 7-7 i all hovedsak er forenelig med ovennevnte utgangspunkt. To forhold må imidlertid bemerkes i så henseende.

Den første merknaden gjelder bestemmelsens bokstav a) og formuleringen avslutningsvis i bokstaven "*.....og dokumentasjon på at kravene til utlevering i ekomloven § 2-8b annet ledd er oppfylt for anmodningene*". De konkrete kravene oppstilt i § 2-8b annet ledd er at anmodningen skal fremsettes *skriftlig*, at den så vidt mulig skal opplyse *hva saken gjelder, formålet med anmodningen og hva den omfatter*. Videre skal det fremgå at *nødvendighetskravet* er vurdert. I særmerknadene til forskriftsforslaget – første avsnitt på side tolv – fremkommer følgende om forståelsen av hva som skal til for at denne delen av rapporteringsforpliktelsen anses oppfylt; "*Bokstav a oppstiller også et krav om at rapporteringen skal inneholde generell dokumentasjon for at alle anmodninger som sendes oppfylder kravene i ekomloven § 2-8 b annet ledd. Departementet forutsetter at Nkom og politiet har dialog om hvilken dokumentasjon som bør inngå i rapporteringen. Bestemmelsen medfører at politi- og påtalemyndighet må legge til rette for sporbarhet og notoritet for at anmodningene dekker lovens krav i sine internsystemer.*"

Basert på ovenstående – og fremdeles med det utgangspunkt at rapportering må baseres på input i og bruken av det saksbehandlingssystemet som utvikles – er det Kripas' forståelse at det i dette kravet til dokumentasjon slik det er formulert avslutningsvis i bokstav a) ligger at politiet kan dokumentere at det saksbehandlingssystem man benytter er innrettet slik at lovens krav må være vurdert og funnet oppfylt av politi/påtalemyndighet for at anmodningen i det hele tatt skal la seg ekspedere i systemet. Vi gjør med dette tydelig oppmerksom på denne forståelsen og at vi i vårt implementeringsarbeid og den videre utvikling av saksbehandlingssystem vil legge denne forståelsen til grunn med mindre annet kommuniseres.

Det andre merknaden knytter seg til avhengigheten av at også tilbyder faktisk bruker løsningsfunksjonaliteten for å svare på politiets anmodninger. Deler av de opplysninger politiet er forpliktet til å rapportere, knytter seg til tilbyders behandling av og svar på politiets anmodninger. Dersom saksbehandling og oversendelse av svar foregår utenfor løsningen vil dette ikke "plukkes opp" av saksbehandlingsløsningen og da heller ikke inngå i rapporteringsgrunnlaget. Det er således en forutsetning for en praktisk håndterbar rapporteringsløsning at all bruk skjer i aktuell løsning.

Kostnader m.m.

Økt lagring av IP-informasjon vil medføre at politiet vil hente ut mer data enn i dag. Regelverket legger opp til at staten skal dekke kostnadene for selve utlevering av informasjonen, jf ekomloven § 2-8a tredje ledd. Som det fremgår av særmerknadene i høringsnotatet – fjerde avsnitt på side elleve - vil slike kostnader omfatte "*....kostnader knyttet til selve uthenting av opplysningene i tilbyders systemer og også utleveringen til politiet, herunder blant annet personell- og administrasjonskostnaden for behandling av utleveringsbegjæringer.*". Sitatet viser blant annet betydningen av at de maskinelle og automatiserte løsninger for utveksling prioriteres og implementeres som forutsatt av lovgiver. Slike løsninger vil – blant annet som følge av reduksjon av behovet for manuelt arbeid - klart redusere politiets kostnader, samtidig som de vil heve kvaliteten på den informasjonen som utveksles.

Uavhengig av graden av automatisering må det avklares en finansiering i justissektoren for de økte utgifter som vil påløpe. Det må også på plass og forvaltes et tilhørende avtaleverk mellom staten (politiet) og tilbydere, hvor blant annet priser, fakturaadressat og tidspunkter for fakturering må avtales. I dag forvalter Kripas avtalene med de største tilbydere når det gjelder generell innhenting av trafikkdata og tilrettelegging for kommunikasjonskontroll. Implementeringen av det nye regelverket vil medføre behov for inngåelse og forvaltning av andre og vesentlig flere avtaler. Videre legger regelverket opp til årlig rapportering fra politisiden til Nkom. Ansvar for denne må også avklares.

Kripos vil derfor overfor direktoratet gjøre særlig oppmerksom på og understreke at det gjenstår sentrale forhold innad i etaten som bør avklares i god tid før den 1. januar 2023 for å sikre en god implementering og forvaltning av det nye regelverket. Dette er forhold som Kripos ikke råder over alene, og hvor våre overordnedes involvering vil være avgjørende. Vi vil også følge dette ytterligere opp mot direktoratet.

Med hilsen

Ketil Haukaas
assisterende sjef Kripos

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Reinert M. Ottesen
politiinspektør

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vik
0125 Oslo

Sør-Vest politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/172597 - 27

17.10.2022

Ber om innspill - Høring - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser

Det vises til brev fra Politidirektoratet av 28. september 2022 hvor det bes om innspill på Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) sin høring med forslag til endringer i ekomforskriften. Fra Sør-Vest Politidistrikt anføres følgende:

Utfordring

I utkastet til § 7-6 – krav i forbindelse med lagring og utlevering av IP- adresser mv. så fremgår det, at det i tredje ledd, foreslås inntatt at *tilbyder ikke skal utlevere opplysninger om abonnement og abonnentens utstyr etter bestemmelsen her*. Under merknader til utkast til nye bestemmelser nevnes tvilling-SIM, MAC- adresse, IMEI- og IMSI- nummer som eksempler på slik informasjon som *ikke* skal utleveres, men kun følge eksisterende utleveringsgrunnlag, eksempelvis ekomloven § 2-9.

I Sør-Vest politidistrikt sitt arbeid med å forebygge, avdekke, etterforske og iverksette nettovergrep, og saker som gjelder befatning med overgrepsmateriale, gjennomfører etterforskningsgruppa Spiderweb med jevne mellomrom kontroll av ulike fildelingsnettverk på internett. Under disse kontrollene identifiseres brukere med norske IP-adresser som distribuerer filer som seksualiserer barn og/eller viser seksuelle overgrep mot barn.

Videre mottar politidistriktet årlig, via Kripos, et stort antall varsler om ulovlig aktivitet fra National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC), en amerikansk organisasjon som viderefremmer informasjon fra en rekke tilbydere av ulike internettjenester slik som Snapchat, Facebook, TikTok osv.

Både i "fildelingssaker" og i varsler fra NCMEC er ofte IP- adressen det eneste politiet har å gå ut fra for å identifisere den faktiske brukeren og dermed gjerningsperson bak handlingen. I husstander hvor det bor flere aktuelle gjerningspersoner, vil opplysninger som kan bidra til å identifisere det aktuelle utstyret benyttet til det straffbare forholdet, herunder informasjon om MAC-adresse, IMEI- og IMSI-nummer, kunne medføre identifisering av riktig gjerningsperson og dermed oppnå formålet med lagringen. Opplysninger om hvorvidt et abonnement har et tvilling-SIM-kort knyttet

Sør-Vest politidistrikt

til seg vil også være viktig informasjon å ta hensyn til i vurderingen av hvem som er aktuelle som gjerningsperson. Det finnes eksempler på "fildelingssaker" hvor leietaker/e deler internett-tilgang med utleier og hvor både leietaker og utleier bor på samme sted.

Det er vanskelig å se hvorfor disse opplysningene ikke skal kunne utleveres sammen med abonnentsopplysninger knyttet til en IP-adresse da de kun vil bidra til at man med større sikkerhet kan knytte riktig person til et bestemt lovbrudd og samtidig redusere faren for at politiet iverksetter inngrepene tiltak som pågrepelse og ransaking rettet mot feilaktig identifiserte personer.

Sør-Vest politidistrikt har ingen merknader utover denne til forslaget til endringer i ekomforskriften.

Med hilsen

Thor Magne Løge
Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Innlandet politidistrikt

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/172597 - 24

17.10.2022

Ber om innspill - Høring - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser

Det vises til Politidirektoratets brev av 28. september 2022, med henvisning til høringsbrev av 12. september 2022 fra Kommunal- og Distriktdepartementet.

Høringsdokumentene er gjennomgått i flere av våre politifaglige miljøer, som har bidratt med synspunkter til endringsforslagene.

Vi deler Politidirektoratets antakelse om at flere av forslagene antas å ha betydning for politiet. Forslagene gjelder følgende hovedpunkter:

1. Kripas har et implementeringsansvar – som danner grunnlaget for forslagene til forskriftsreguleringen som nå er på høring.
2. Forslaget presiserer og utfyller bestemmelsene om plikt for ekomtilbydere til å lagre og utlevere IP-adresser.
3. Forslag om presisering av politi- og påtalemyndighetens plikt til å sende inn en årlig rapport om uthenting.
4. Forslag om presisering av tilsyn og sanksjoner.

I høringsbrevet fra Kommunal- og distriktdepartementet påpekes at bestemmelsene i loven er ment å være et "*verktøy i politiets kriminalitetsbekjempelse ved etterforskning av alvorlig kriminalitet*". Dette er et viktig utgangspunkt for endringsforslagene, som bidrag til å sette politiet i stand til å verne om samfunnsordenen, samfunnssikkerheten og enkeltpersoner.

I vedlagte høringsnotat foreslås to nye forskriftsbestemmelser som er ment å bidra til å operasjonalisere lagring og utlevering av IP-adresser, gi regler for politi- og påtalemyndighetens årlige rapportering om uthenting, og til slutt regler om tilsyn og sanksjoner.

Generelt virker utkastet til ny forskrift å dekke gode momenter for å sikre mer effektiv kriminalitetsbekjempelse, samtidig som rettsikkerheten ivaretas.

Innlandet politidistrikt

Nedenfor følger mer detaljerte innspill fra Innlandet politidistrikt:

1. Standardisering av datautveksling ved:

- a. automatisering og forenkling for å sikre effektiv datautveksling
- b. samarbeid mellom politiet og tilbydere om å utvikle slike løsninger
- c. utvikling av standarder for ulike alternativer til spørringer og svar
- d. utvikling av løsninger for overføringer av anmodninger og svar (API og ID-porten), som sikrer nødvendig informasjon for nødvendighetsvurderingen og samtidig begrense distribusjon av sensitive opplysninger

Det legges opp til at anmodningene kun skal inneholde opplysninger om at anmodningen er en "Ekomloven § 2-8 b" sak, og at ytterligere saksinformasjon ikke er nødvendig. Dette vil forhindre unødvendig spredning av saksinformasjon og øke politiets operasjonssikkerhet.

2. Driftskrav knyttet til lagring og utlevering – kvalitative krav til tilbydernes logging og lagring:

Det skal utvikles standarder både for anmodninger og svar. Særlig vesentlig for politiet at det er en felles standard for svarene som mottas. Dette vil være ressurseffektivt sammenliknet med dagens system for innhenting av teledata hvor det kreves stor grad av bearbeiding av dataene som mottas.

Det bør være et enkelt og brukervennlig system for produksjon av anmodninger. Det antydes i høringsnotatet at det eksisterende systemet for telefoni (kapittel 7, siste avsnitt) kan utvikles til støtte for både innhenting og statistikk. Det anses som fornuftig at eksisterende systemer videreutvikles slik at man unngår enda flere systemer.

Eget punkt i forskriften om krav til opplysning av tidssone lagrede klokkeslett vil fjerne muligheter for feiltolkninger av tidsstempel.

3. Utlevering, oppdateringsplikt og plikt til å opprette kontaktpunkt:

Departementets forslag forutsetter at anmodninger fra politiet skal kunne besvares *uten ugrunnet opphold*. Tilbyderens tidsbruk må ikke trekke ut i tid, slik at formålet med anmodningen blir "*virkningsløs*". Det blir også understreket i høringsnotatet at det må etableres løsninger som sikrer at anmodninger kan håndteres raskt, herunder utenom normal kontortid. Innlandet politidistrikt fremhever dette som et særlig viktig punkt.

Innlandet politidistrikt forutsetter at det opprettes døgnbemannet kontaktpunkt for politiet hos alle tilbydere. Dette anses nødvendig for å hindre opphold i kritiske faser (initialt) av etterforskningen. Skal et slikt kontaktpunkt fylle sin funksjon, er man helt avhengig av at slike systemer faktisk fungerer og bemannes tilstrekkelig til enhver tid.

Et felles kontaktpunkt for alle tilbyderne, som politiet kan sende alle anmodninger til, ville kunne gi optimal effektivitet.

Begrepet *uten ugrunnet opphold* gir rom for tolkning. Innlandet politidistrikt foreslår at begrepet byttes ut med krav om at politiets anmodninger skal kunne besvares *umiddelbart* eller *straks*. Definerte frister kan også være et godt virkemiddel for å sikre forutsigbar hurtighet.

Departementet viser til fare for *liv og helse* som eksempel for behovet for rask håndtering. Dette standpunktet er det ikke vanskelig å slutte seg helhjertet til. Det må imidlertid ikke bare fokuseres på liv og helse som et nødvendighetskrav. Innlandet politidistrikt påpeker at alvorlig kriminalitet i seg selv tilsier behov for rask respons hos tilbyderne.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det fremgår at staten skal dekke kostnadene for utlevering av informasjon. Det er avgjørende at kostnadsnivået for politiet ikke blir så høyt at det hindrer effektiv etterforskning, slik vi i dag kan se enkelte tilfeller av i forbindelse med innhenting av teledata. Innlandet politidistrikt påpeker at kostander ikke må bli en hindring for gode løsninger, eller at politiet vegrer seg for å fremme anmodninger.

Krav om kontaktpunkt for politiet og rask respons vil ha en kostnadsside for tilbydere og vil kunne få betydning for hvor langt kravet til responstid skal gå. Innlandet politidistrikt påpeker viktigheten av god tilgjengelighet for å sikre effektiv kriminalitetsbekjempelse og legge til grunn at kostander ikke må fortrenge behovet for hurtighet.

Innlandet politidistrikt påpeker intensjonene med reglene, nemlig å gi politiet gode verktøy for å bekjempe alvorlig kriminalitet. Staten skal sørge for at samfunnet har den polititjenesten samfunnet trenger, jf. politiloven § 1.

Med hilsen

Johan Martin Welhaven

Politiinspektør / påtalesjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

POLITIET

Politidirektoratet

Postboks 2090 Vika
0125 Oslo

Økokrim

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/172597 - 25

17.10.2022

Ber om innspill - Høring - Endringer i ekomforskriften - om IP-adresser

Økokrim er i det alt vesentlige enig i endringsforslagene, men ønsker likevel å bemerke følgende:

- § 7-6 1. ledd: Det kan vurderes å benytte begrepet datotidsgruppe fremfor klokkeslett for ytterligere å presisere behovet for tidssoneloggning.
- § 7-7: Innrapporteringsfristen til Nkom, som i utkastet er satt til 31. januar, forutsetter at det for politiets del etableres et effektivt system for uttrekk av aktuelle data. Forutsatt at dette ikke blir en tilnærmet automatisert nasjonal utlistering vil Økokrim anbefale at det vurderes en noe lengre frist for å sikre tilstrekkelig kvalitet i denne oversendelsen, f.eks. 1. mars påfølgende år.

Med hilsen

Geir Kjetil Finneide

Fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi:
Torstein Eidet

Økokrim